

משרד החינוך

דינים ומנהגים בחג השבועות

לחג השבועות קיימים מנהגים ודינים רבים, חלקם מוכרים יותר וחלקם פחות

תיקון ליל שבועות

תיקון ליל שבועות הוא כינוי לסדר לימוד המיועד לליל חג השבועות. בלילה זה, נוהגים להיות ערים כל הלילה ולעסוק בלימוד תורה.

לפי המסורת, חג השבועות הוא חג מתן תורה. מדי שנה בחג זה עם ישראל כאילו מקבל מחדש את התורה ולכן הנהיגו המקובלים בספרד בימי הביניים את "תיקון ליל שבועות", שבו נהגו להישאר ערים ולהקדיש את הלילה כולו ללימוד תורה.

על פי המסורת, התורה ניתנה לעם ישראל בבוקר חג השבועות והלימוד הינו ההכנה ליום מתן התורה. מקור המנהג הוא בספר הזוהר שפורסם לראשונה בסוף המאה ה-13 ומאז נפוץ המנהג ברוב קהילות ישראל. תיקון ליל שבועות מצוין ביום השישי בחודש סיוון – ו' בסיוון – הוא חג השבועות.

לימוד זה של ליל שבועות נקרא "תיקון", מהמילה – התקנה ולא מהמקולקל. בתיקון ליל שבועות מתקנים קישוטים לתורה, כפי שמכינים ומקשטים את הכלה לקראת החופה. בלילה זה, התורה היא הכלה, שאותה מתכוננים לקבל מחדש השכם בבוקר החג שזהו זמן קבלת התורה במעמד הר סיני (ספר שמות פרק יט)

סדר לימוד זה מקורו בקהילות הספרדיות, אך עם התפשטות הקבלה מבית מדרשו של האר"י המנהג התפשט גם אל קהילות אשכנזיות ובעיקר קהילות חסידיות. כיום נהוג בקהילות אשכנזיות רבות לימוד חופשי או שיעורים על ידי רבנים. בכמה קהילות ספרדיות נהוג שרבנים מוסרים שיעורים בנוסף לאמירת סדר תיקון ליל שבועות.

בימינו, מנהג תיקון ליל שבועות מתקיים גם בחוגים חילוניים רבים וגם אנשים לא דתיים מקדישים את ליל החג ללימוד נושאים אקטואליים – חברתיים ורעיוניים.

משרד החינוך

אכילת מאכלי חלב

אחד מן המנהגים המוכרים בחג השבועות הוא אכילת מאכלי חלב (ודבש) בחג השבועות. אכילת מאכלי החלב אינה מטרה בפני עצמה, כי אם אמצעי, שבא להזכיר לנו את הדברים הבאים:

במתן תורה נצטוו ישראל על השחיטה ועל המאכלים האסורים, משום כך נאסר על בני ישראל השימוש בכלים הבשריים שהשתמשו בהם עד מתן תורה. להגעיל את הכלים וכך להכשירם לא יכלו, כיוון שהייתה שבת, לכן נאלצו לאכול מאכלי חלב. אנו נוהגים כך כיום, לזכר אכילתם ביום מתן תורה. מידע נוסף במאמר מאת יוסי פרקש

בפסוקי קרבנות החג (במדבר כח, כו-לא) נאמר: "וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעתיכם וגו'" – ראשי התיבות של "חדשה לה' בשבעתיכם" הם חלב, והרי רמז לאכילת מאכלי חלב בחג זה (ערוך השולחן, תצד,ה: קיצור שולחן ערוך, קג,ו).

לבוש בגדי לבן בשבועות

מדוע נהוג ללבוש בגדים לבנים בחג השבועות?

במעמד הר סיני נאמר: (י) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵךְ אֶל הָעָם וְקִדְּשֵׁתָם הַיּוֹם וּמָחָר וְכַבְּסוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם: (יא) וְהָיוּ נְכִינִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד ה' לְעִנְיִי כָּל הָעָם עַל הַר סִינַי: ... וַיֵּרֵד מֹשֶׁה מִן הַהָר אֶל הָעָם וַיְקַדְּשׁ אֶת הָעָם וַיְכַבְּסוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם: (שמות פרק י"ט י-יד). בגדים לבנים מסמלים את הטוהר והניקיון. כדברי דוד המלך (שנולד בחג השבועות): (ד) הָרַב כִּבְּסֵנִי מֵעוֹנֵי וּמַחֲטָאֵי טְהַרְנִי: ... (ט) תַּחֲטָאֵנִי בְּאֲזוּב וְאַטְהַר תְּכַבְּסֵנִי וּמְשַׁלֵּג אֲלֵבִינִי: (תהלים פרק נ"א ד-ט)

שבועות הוא חג מתן תורה. בקהילות הספרדים נהוג, שעם פתיחת ההיכל וקודם שמוציאים ספרי תורה, אומרים נוסח 'כתובת נישואין' שבין שני 'בני הזוג', והם כנסת ישראל והתורה. לכבוד טקס הנישואין לובשים לבן.

על דברי קהלת: לֵךְ אֶכֶל בְּשִׂמְחָה לְחֶמֶךְ וּשְׂתֵה בְּלֵב טוֹב יֵינֶךָ כִּי כָּבֵר רִצְוֹ הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיךָ: בְּכֹל עֵת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים וְשִׂמְן עַל רֵאשֶׁיךָ אֶל יַחְסָר: (קהלת פרק ט' ז-ח) דרשו על לימוד תורה: והלוחות מעשה אלהים המה וגו' אל תקרי חרות אלא חירות שאין לך בן חורין אלא מי שהוא עוסק בתלמוד תורה בלבד. "ושריך בעת יאכלו" (קהלת י) שקובעים עתים לתורה ואחר כך הם אוכלים לקיים מה שנאמר "לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך" (קהלת ט) ה"ה"ד (הדה הוא דכתיב = זה שכתוב) אחריו "בגבורה ולא בשתי" (קהלת י) בגבורה של תורה ולא בשתייה של יין" (במדבר רבה פרשה י"ד"ה ח מ"א ושכר).

משרד החינוך

קישוט בעשבים ושושנים

נוהגים לקשט את בתי הכנסת והבתים בעשבים ויש המעטרים בשושנים מכמה וכמה סיבות:

התורה משולה לעץ על פי הפסוק: "עץ החיים היא למחזיקים בה"
בכדי להזכיר להתפלל על העצים, שבעצרת נדונים על פירות האילן (מגן אברהם)
זכר לביכורים שהיו מעטרים אותם בפרחי שושנים ועלים.

המלך דוד

בשבועות, יום פטירתו של דוד המלך, נוהגים בירושלים לעלות לקבריהם של מלכי בית דוד בהר ציון.
יש הנוהגים להדליק בחג השבועות 150 נרות לזכרו של דוד המלך, כמספר המזמורים בספר תהילים
(ק"נ = 150), שלפי המסורת, חבר אותו דוד המלך, נעים זמירות ישראל.